పాఠం 19

విస్తరిస్తున్న ప్రజాస్వామ్యం

చిత్రం 19.1: ప్రజల నిరసన

ఇంతకు ముందు ఒక అధ్యాయంలో యూరపులో ప్రజాస్వామిక ప్రభుత్వాలకు దారితీసిన ప్రజాస్వామిక విప్లవాల గురించి చదివారు. ప్రజల ఆకాంక్షలు, అవసరాలకు అనుగుణంగా ఉండే ప్రభుత్వాలను – ప్రజలు స్వేచ్ఛగా, పూర్తిగా పాల్గొనగలిగే, ప్రజలందరికీ గౌరవప్రదమైన స్థానం దొరికే ప్రభుత్వాలను ఏర్పాటు చేయటం అనేది ఇంకా కలగానే ఉంది. ప్రపంచవ్యాప్తంగా ప్రజలు దీనికోసం ఇంకా పోరాడుతూనే ఉన్నారు.

ఇటీవల కాలంలో ప్రజాస్వామ్యం కోసం ప్రజలు బలంగా పోరాడుతున్న రెండు దేశాలను ఉదాహరణగా తీసుకుందాం. ఈ రెండు దేశాలు లిబియా, మయన్మార్.

- ప్రపంచ పటంలో లిబ్యా, మయన్మార్‌లను గుర్తించండి. అవి ఏ ఖండాలలో ఉన్నాయి?

© SCERT not to be republished

లిబియా

ఉత్తర ఆఫ్రికాలో లిబియా ఒక పేద దేశం. ఇది ఇటలీ వలస పాలనలో ఉన్నది. సుదీర్ఘ పోరాటం తరవాత 1951లో స్వాతంత్ర్యం సాధించింది. స్వాతంత్ర్యానంతరం అధికారాన్ని రాజు ఇద్రిస్‌కి ఇటలీ బదిలీ చేసింది. ధనిక, శక్తిమంతమైన కొన్ని కుటుంబాల సహాయంతో అతడు దేశాన్ని పాలించసాగాడు.

లిబియా ప్రజలు వ్యవసాయం, ఎడారులలో పశువుల పాలనపై ఆధారపడిన వివిధ తెగలకు చెందిన వాళ్లు. ఈ తెగలపై సంప్రదాయ జాతినాయకుల కుటుంబాల ఆధిపత్యం ఉండేది. 1959లో లిబియాలో విస్తారమైన ముడి చమురు నిధులను కనుగొన్నారు. చమురు అమ్మకంతో దేశంలోకి సంపద ప్రవహించసాగింది. దీంట్లో అధిక భాగాన్ని రాజు, కొన్ని శక్తిమంతమైన కుటుంబాలు చేజిక్కించుకునేవి. ఆ సమయంలో ఒక కొత్త జాతీయవాద తరంగం ఉత్తర ఆఫ్రికాని ముంచెత్త సాగింది – వలస శక్తుల ప్రయోజనాలకు ఊడిగం చేయని, ప్రజల సంక్షేమం కోసం పనిచేసే ఆధునిక ప్రభుత్వాలను ఏర్పాటు చేయాలని యువత కోరుకుంది. తమ దేశంలో అనేక సంస్కరణలు చేపట్టాలని వాళ్లు కోరుకున్నారు – మహిళలపై అణచివేతను అంతం చేయాలని, వివిధ జాతుల మధ్య నిరంతర యుద్ధాలకు చరమగీతం పలకాలని, ఐక్యత, శాంతిని స్థాపించాలని వాళ్లు కోరుకున్నారు. చమురు ద్వారా లభిస్తున్న కొత్త సంపద అందరికీ సమంగా అందాలని కూడా వాళ్లు కోరుకున్నారు. లిబియాలో కూడా అనేక మంది ఈ భావనలతో ప్రేరణ పొందారు.

1969లో ముఅమ్మర్ గఢాఫి, 70 యువ సైనిక అధికారుల బృందం లిబియాలో అధికారం చేజిక్కించుకున్నారు. ఈ అధికారుల బృందం తమను తాము స్వేచ్ఛ అధికారుల ఉద్యమంగా పేర్కొనేవారు. రాజు ఇద్రిస్ I దేశంనుంచి పారిపోయాడు. దేశంలో రాచరికాన్ని రద్దుచేసి 'సోషలిస్టు లిబియా అరబ్ గణతంత్రం'గా ప్రకటించారు. ఈ మార్పునకి సైన్యం పూర్తి మద్దతు ఇచ్చింది. సైన్యంలోని 12 సభ్యులతో కూడిన రివల్యుషనరీ కమాండ్ కౌన్సిల్ (ఆర్‌సిసి) నేతృత్వంలో ఈ ఉద్యమం నడిచింది. లిబియాని ఆధునిక సమసమాజంగా అభివృద్ధి చేయాలని ఈ కొత్త నాయకత్వం కోరుకుంది, అదే సమయంలో అధిక ప్రజల మతమైన ఇస్లాం మూల సూత్రాలను అనుసరించాలని కోరుకుంది.

లిబియా సమాజంలో నాయకుల కుటుంబాల ఆధిపత్యంలో జాతులు ఉండేవని మనం తెలుసుకున్నాం. ప్రజలందరి సంక్షేమం కంటే వాళ్లకి తమ జాతి సంక్షేమం, గౌరవం ప్రధానంగా ఉండేవి. ప్రజలలో అధిక శాతం పేదవాళ్లు, పశుపాలనలో సంచార జీవనం గడుపుతుండేవారు. నిరక్షరాస్యత కూడా అధికంగా ఉండేది. మహిళలను పరదాలకు పరిమితం చేసి ప్రజా కార్యక్రమాలలో పాల్గొననిచ్చేవాళ్లు కాదు.

- ప్రజాస్వామ్యాన్ని ఏర్పరచటంలో ఈ రకమైన పరిస్థితులు ఎటువంటి సమస్యలను సృష్టిస్తాయి?

కొత్త ప్రభుత్వం ప్రవేశపెట్టిన అనేక సంస్కరణలతో లిబియా వేగంగా అభివృద్ధి చెందింది – చమురు వనరులను జాతీయం చేసింది; సంచార జీవనాన్ని అంతం చేయటానికి పేద ప్రజలకు నీటివసతి ఉన్న భూములను ఇచ్చింది; అందుకు సాగు విస్తీర్ణాన్ని పెంచే కార్యక్రమం చేపట్టింది; మహిళలతో సహా అందరికీ ఉచిత విద్య; అందరికీ ఉచిత వైద్యసేవలు; చమురు నుంచి వచ్చిన లాభాలలో కొంత ప్రజలందరికీ పంచటం; పెద్ద మొత్తం రాయితీతో అందరికీ గృహ వసతి వంటివి చేపట్టారు.

ఒకప్పుడు మహిళలకు ఆస్తి ఉండేది కాదు, ప్రభుత్వ ఉద్యోగాలు, వ్యాపారాలు చేయనిచ్చే వాళ్లు కాదు. ఈ వివక్షతకు అంతం పలికి మహిళలకు స్వేచ్ఛ, సమాన హోదా కల్పించటానికి సంస్కరణలు చేపట్టారు. వీటన్నిటి కారణంగా ఆఫ్రికా మొత్తంలో సామాజిక సంక్షేమంలో లిబియా అత్యున్నత స్థానాన్ని సాధించింది. దేశ ప్రజల సగటు జీవితకాలం 50 సంవత్సరాల నుంచి 77 సంవత్సరాలకు పెరిగింది. నేడు స్త్రీలు మరియు పురుషుల అక్షరాస్యత రేటు 90% పైగా ఉంది.

జాతుల ప్రాబల్యం, సంచార జీవనం, నిరక్షరాస్యత, మహిళలపై ఆంక్షల నేపథ్యంలో ప్రజాస్వామ్యంలో ప్రజలందరు పాలుపంచుకునేలా చేయటం చాలా కష్టమైన విషయం. ప్రజా సంఘాలను ఏర్పాటు చేయటం, కేంద్రంలో ఎన్నికైన ప్రజా శాసనసభ ద్వారా ప్రజా వ్యవహారాలలో సాధారణ ప్రజలు పాలుపంచుకోటాన్ని కొత్త ప్రభుత్వం ప్రోత్సహించింది. అభివృద్ధి వల్ల సమాజం వేగంగా మార్పులకు లోనయ్యింది. విద్యావంతులైన కొత్త మధ్య తరగతి ఏర్పడి ఈ సంఘాలలో పాల్గొనసాగింది. అయితే ఈ ప్రజాస్వామిక సంఘాలను నమ్మటానికి గఢాఫి ప్రభుత్వం సిద్ధంగా లేదు. గఢాఫి, రెవల్యూషనరీ కౌన్సిళ్లను నియమించి, వాటి నియంత్రణలో ఉండే సమాంతర 'విప్లవ సంఘాల' నాయకత్వ వ్యవస్థను ఏర్పరిచారు. ఎన్నికకాని ఈ నాయకుల నిర్ణయాలను ప్రజాస్వామిక సంఘాలు అమలు చేయాలి. ఫలితంగా ప్రజలు ఈ సంఘాల పట్ల ఆసక్తి కోల్పోయారు, కాని ప్రభుత్వం వాళ్లపై వత్తిడి పెట్టేది. విమర్శను, వ్యతిరేకతను ఆర్‌సిసి సహించలేకపోయేది. రాజకీయ ప్రత్యర్థులను అరెస్టు చేయటానికి, చిత్రహింసలు పెట్టటానికి, చంపేయటానికి సైనిక శక్తిని ఉపయోగించుకుంది. పత్రికా స్వేచ్ఛలేదు. కార్మిక సంఘాలు, ఇతర స్వతంత్ర సంఘాల వంటి వాటికి అనుమతి లేదు. లిబియాలో రాజకీయ పార్టీలకు అవకాశం లేదు.

© SCERT not to be republished

ఈ రకమైన నియంతృత్వ ధోరణుల వల్ల ప్రభుత్వాన్ని, ఆర్‌సిసిని, ప్రభుత్వ అధీనంలోని చమురు కంపెనీలను నియంత్రించే కొన్ని శక్తిమంతమైన కుటుంబాలు తమ స్థానాన్ని సుస్థిరం చేసుకున్నాయి. వీటి నియంతృత్వ పోకడలను ప్రజలు ద్వేషించసాగారు. అయితే తమ అసంతృప్తిని తెలిపే మార్గమే ప్రజలకు లేదు.

వేగవంతమైన ప్రగతి, పట్టణీకరణ, కొత్త ఉద్యోగాలు, ఆర్థిక అవకాశాల వల్ల నిదానంగా జాతుల జీవన విధానం అంతరించిపోసాగింది. పట్టణాలలో వివిధ జాతుల ప్రజలు కలిసి జీవించసాగారు. చమురు నిల్వలు, వ్యాపారం, వాణిజ్యాలను మొత్తంగా నియంత్రించే ప్రభుత్వంలో ఉద్యోగ అవకాశాలు ఎక్కువగా ఉండేవి. వ్యాపారం, పరిశ్రమలను చేపట్టాలన్న ఆసక్తి ఉన్న కొత్త మధ్యతరగతి లిబియాలో ఏర్పడింది. ప్రభుత్వ విధానాలు, శక్తిమంతమైన కుటుంబాల ఆధిపత్యం వల్ల ఇటువంటి అవకాశాలు ఏవీ లేకుండా పోయాయి.

చిత్రం 19.2: ఈజిప్టులో వీధి చిత్రకళ, ఈ దశాబ్దంలో ప్రజాస్వామిక ఉద్యమాన్ని చూసిన మరొక దేశం ఇది

2010 ద్వితీయార్ధం అరబ్ ప్రపంచంలో ప్రజాస్వామిక ప్రభుత్వాలను ఏర్పాటు చేయటానికి అనేక ఉద్యమాలు చెలరేగాయి. చిన్న దేశమైన ట్యునీసియాలో మొదలయ్యి ఈజిప్టు, లిబియా, ఎమెన్, బహ్రైన్, సిరియా వంటి దేశాలకు ఈ ఉద్యమం వ్యాపించింది. 2010 డిసెంబరులో మొదలైన అరబ్బు ప్రపంచంలోని నిరసనలు, ప్రదర్శనలు, యుద్ధాల విప్లవ తరంగం 'అరబ్బు వసంతం'గా ప్రఖ్యాతి గాంచింది.

లిబియాలో మార్పు

బెంఘాజి వంటి పట్టణాలలో ప్రజా సౌకర్యాలు దారుణంగా ఉండేవి. చాలామంది ప్రజలు నిరుద్యోగులుగా ఉన్నారు, చాలా కుటుంబాలకు స్థిరమైన ఆదాయం లేదు. ఈ దుర్భర పరిస్థితులను పంచుకోటానికి దేశ ప్రజలు ఇంటర్నెట్, మొబైల్‌ఫోన్లను ఉపయోగించుకోసాగారు. అయితే ప్రభుత్వ ఆధీనంలో ఉన్న ప్రసార సాధనాలు ప్రజల సమస్యలను పట్టించుకునేవి కాదు. 2011 జనవరి ఆరంభంలో దేశ ఈశాన్య ప్రాంతంలోని బొయడా నగరంలో గృహ నిర్మాణంలో ఆలస్యాన్ని, రాజకీయ అవినీతిని నిరసిస్తూ కొంతమంది ప్రజలు నిరసనలు చేపట్టారు. శాంతియుత వీధి ప్రదర్శనలతో ఇది మొదలయ్యింది. దీనిని అణచివేయటానికి పోలీసులు ప్రయత్నించారు. ఈ నిరసనలు ఇతర పట్టణాలకు వ్యాపించాయి.

ఫిబ్రవరి నాటికి నిరసనలు హింసాత్మక రూపం దాల్చసాగాయి. బెంఘాజి పట్టణంలో పోలీసులకు వ్యతిరేకంగా ప్రజల ప్రదర్శనపై పోలీసులు కాల్పులు జరపటంతో కొంతమందికి గాయాలయ్యాయి. ఒక వర్గ ప్రజలు ఆయుధాలను సమకూర్చుకోసాగారు. ఈ తిరుగుబాటు బృందాలలో సైన్యం నుంచి బయటకు వచ్చిన కొంతమంది సైనికులు కూడా ఉన్నారు. కానీ, అధిక శాతం మంది న్యాయవాదులు, కార్మికులు, ఇంజినీర్లు, ఉపాధ్యాయులు, విద్యార్థుల వంటి సామాన్య ప్రజలే. గఢాఫి ప్రభుత్వాన్ని వ్యతిరేకించే ప్రజలందరూ ఒక కూటమిగా ఏర్పడ్డారు. భద్రతా దళాలు ప్రజలపై కాల్పులు జరపసాగాయి.

© SCERT not to be republished

నిరసనకారులు ప్రభుత్వ భవనాలపై దాడి చేయసాగారు. ప్రజలు స్థానిక రేడియో కేంద్రాన్ని ఆక్రమించుకున్నారు. పాత రాజ్యాంగాన్ని తిరిగి అమలు చేయటం నుంచి పలు పార్టీల ప్రజాస్వామ్యాన్ని ఏర్పాటు చేయటం వరకు ప్రజలు అనేక మార్పులు కోరసాగారు. గఢాఫి ప్రభుత్వం తమ మద్దతుదారులను కూడగట్టి గఢాఫి అనుకూలంగా ప్రదర్శనలు నిర్వహించటానికి ప్రయత్నించింది. ఆ తరవాత రోజుల్లో అంతర్యుద్ధమే చెలరేగింది. సాధారణ ప్రజలు ఆయుధాలు చేపట్టారు, కొంతమంది సైనికులు కూడా ప్రజలతో కలిశారు. ప్రజల నిరసనలను అణచివేయటానికి గఢాఫి సైన్యాన్ని, వాయు దళాన్ని ఉపయోగించటంతో అనేకమంది ప్రజలు చనిపోయారు.

ప్రపంచంలోని అమెరికా వంటి శక్తిమంత దేశాలు జోక్యం చేసుకుని, గఢాఫి పాలనను అంతమొందించి తమకు అనుకూలంగా ఉండే ప్రభుత్వాన్ని ఏర్పాటు చేయటానికి ఆసక్తి చూపించాయి. దీని వెనక లిబియాలోని అపార చమురు నిల్వలను చేజిక్కించుకోవాలన్న కోరిక ఉంది. ఈ దేశాలు తిరుగుబాటుదారులలోని కొన్ని వర్గాలకు మద్దతు ఇచ్చి లిబియాని అంతర్యుద్ధంలోకి నెట్టాయి. ఐక్యరాజ్య సమితి సైతం తిరుగుబాటుదారులకు మద్దతుగా జోక్యం చేసుకుని లిబియాని 'విమానాలు ఎగరగూడని ప్రాంతం'గా ప్రకటించింది. తిరుగుబాటుదారులపై ప్రభుత్వం విమాన దాడులకు పాల్పడకుండా ఇది నిరోధిస్తుంది. అయినప్పటికీ ప్రభుత్వం వైమానికదాడులు కొనసాగించటంతో ఫ్రాన్స్, అమెరికా, బ్రిటన్ వంటి దేశాలు ప్రభుత్వ స్థావరాలపై సంయుక్త వైమానిక దాడులు నిర్వహించాయి. గడాఫి పాలనను కూలదోయడంలో అంతిమంగా లిబియా ప్రజలు విజయం సాధించారు.

అంతర్యుద్ధం: వివిధ వర్గాలు, లేదా ప్రాంతాల మధ్య ఒక దేశంలో చెలరేగే యుద్ధం.

ఆ తరవాత స్వేచ్ఛగా జరిగిన ఎన్నికలలో వంద రాజకీయ పార్టీలు పాల్గొన్నాయి. 200 ప్రతినిధులను ప్రజలు ఎన్నుకున్నారు. 2012 నవంబరు 14న కొత్త ప్రభుత్వం ప్రమాణ స్వీకారం చేసింది. ఒక తాత్కాలిక రాజ్యాంగాన్ని కూడా ఏర్పరచుకున్నారు. భవిష్యత్తులో లిబియాలో ప్రజాస్వామిక ప్రభుత్వం ఏర్పడవచ్చు. లిబియాలో ప్రజాస్వామ్యం మనగలిగి, విజయం సాధిస్తుందో, లేదో అని, ప్రజాస్వామిక ప్రక్రియలు వేళ్లూనుకుంటాయో, లేదో అని ప్రపంచ దేశాలు లిబియాని గమనిస్తూ ఉన్నాయి.

- గఢాఫి ప్రభుత్వం వల్ల ఎంతో ప్రయోజనం పొందినప్పటికీ దానికి వ్యతిరేకంగా ఎందుకు తిరుగుబాటు చేశారు?
- గఢాఫి తనది ప్రజాస్వామిక ప్రభుత్వం అని చెప్పుకున్నప్పటికీ ప్రజాస్వామ్యంలో ఉండవలసిన ఏ అంశాలు అందులో లోపించాయి? ప్రజాస్వామిక ప్రభుత్వంలోని ఏ అంశాలు అందులో ఉన్నాయి?
- ప్రజాస్వామ్యానికి పౌర హక్కులు ఉండటం ఎందుకు ముఖ్యం? లిబియా అనుభవం నేపథ్యంలో వివరించండి.
- పత్రికలు, టీవి వంటి ప్రసార సాధనాలను నియంత్రించటానికి నిరంకుశపాలకులు ప్రయత్నిస్తారు. ప్రజలు తమ ఆలోచనలను, సమాచారాన్ని పంచుకోగల ఇతర మాధ్యమాలు మీకు తెలుసా?
- ఒక వ్యాపారి చనిపోవటంతో ట్యునీసియా పోరాటం మొదలయ్యింది. అంతర్జాల వేదికలైన 'ఫేస్‌బుక్' వంటి వాటి ద్వారా ఉద్యమం బలోపేతం అయ్యింది. ప్రభుత్వం ఇటువంటి వాటిని నియంత్రించటం అంత తేలిక ఎందుకు కాదు?

© SCERT not to be republished

మయన్మార్ (బర్మా)

ప్రపంచ పటంలో మయన్మార్ (పాతపేరు బర్మా)ని గుర్తించండి. భారతదేశం, బర్మాలకు ఉమ్మడి సరిహద్దు ఉంది. భారతదేశంలాగానే బర్మా కూడా బ్రిటిషు వలస ప్రాంతంగా ఉండేది. టేకు కలప, బియ్యం వంటి ఆహార ధాన్యాలు, తగరం వంటి ఖనిజాలు, కెంపులు, నీలాలు వంటి విలువైన రాళ్లకు బర్మా ప్రధాన సరఫరాదారుగా ఉండేది. భారతదేశానికి స్వాతంత్ర్యం వచ్చిన అయిదు నెలలకు బర్మా కూడా స్వాతంత్ర్యం పొందింది. మనలాగానే రెండు సభలతో పార్లమెంటును ఏర్పాటు చేసుకున్నారు. వివిధ రాజకీయ పార్టీలు పోటీ చేసిన ఎన్నికలు 1951, 1956, 1960లలో జరిగాయి. భారతదేశంలాగానే బర్మా కూడా గణతంత్ర ప్రజాస్వామ్యంగా నిలబడుతుందని అనుకున్నారు. అయితే, ఆ సమయంలో బర్మాలో సరైన నాయకత్వంలో పనిచేసే రాజకీయ పార్టీ ఏదీ లేదు.

1947 నాటికి భారతదేశంలో హైదరాబాదులాంటి అనేక సంస్థానాలు ఉండేవని మీకు తెలుసు. వీటన్నిటినీ కలుపుకుని గణతంత్రంగా ఏర్పడటానికి మన దేశానికి కొన్ని సంవత్సరాలు పట్టింది. ఇదే విధంగా బర్మాలో అనేక చిన్న రాష్ట్రాలు, భాష-జాతిమూలాల రీత్యా భిన్నమైన అనేక ప్రాంతాలు ఉండేవి.

బర్మన్ జాతి నాయకుడైన ఆంగ్ సాన్ (ప్రస్తుత ప్రతిపక్ష నేత ఆంగ్‌సాన్ సూకికి తండ్రి) 1947లో దేశానికి స్వాతంత్ర్యం సాధించాడు. ప్రజాస్వామిక ప్రక్రియలో అల్పసంఖ్యాకులను కలుపుకునేలా, వివిధ జాతులకు తమ హక్కులు, స్వయంనిర్ణయ హక్కులను ఇచ్చేలా ఆంగ్‌సాన్, వివిధ అల్పసంఖ్యాక బృందాల నాయకులతో ఒక ఒప్పందం కుదుర్చుకున్నారు. అయితే కొంత కాలానికే ఆంగ్‌సాన్‌ని చంపేశారు. బర్మా సైన్యం మెల్లగా వివిధ జాతుల ప్రాంతాలలోకి చొచ్చుకుపోతూ సైనిక బలంతో పాలన చేజిక్కించుకోసాగింది. బర్మన్ జాతినుంచి తమ ప్రాంతాన్ని కాపాడుకోటానికి అనేక జాతులు ఆయుధాలు చేపట్టాయి. వాళ్లు స్వయంప్రతిపత్తి, జాతుల హక్కులు, అందరినీ కలుపుకునే ప్రజాస్వామ్యాన్ని కోరసాగారు. జాతుల మధ్య ఘర్షణలు తీవ్ర, సంక్లిష్ట రూపం దాల్చటంతో 1962లో ఎన్నికైన ప్రభుత్వాన్ని కూలదోసిన తిరుగుబాటులో సైన్యాధిపతి జనరల్ నెవిన్ దేశ అధికారాన్ని చేజిక్కించుకున్నాడు. అన్ని పరిశ్రమలు, ఖనిజ వనరులను అతడు జాతీయం చేయటానికి ప్రయత్నించాడు. ఉచిత ప్రజావైద్యసేవలు, విద్యా వ్యవస్థనూ ఏర్పాటు చేశారు. 1962-1965 మధ్యకాలంలో వడ్డీ వ్యాపారం, భూస్వాములకు వ్యతిరేకంగా అనేక చట్టాలు చేశారు. ఈ చట్టాలు భూమి, ఆస్తులకు సంబంధించి రైతాంగ హక్కులను కాపాడటానికి ఉద్దేశించినవి. ఇందులో భాగంగా పేద రైతాంగానికి ప్రయోజనంకలిగేలా భూమిపై కౌలును నిషేధిస్తూ కూడా చట్టాలు చేశారు.

స్వయంప్రతిపత్తి: ఒక దేశం, లేదా ప్రాంతం, లేదా సంస్థ తనను తాను స్వతంత్రంగా నిర్వహించుకునే స్వేచ్ఛ.

అప్పటినుంచి దేశాన్ని సైన్యాధిపతులు పాలిస్తున్నారు. తాము సోషలిస్టు విధానాలను అనుసరిస్తున్నామని పాలకులు పేర్కొన్నారు. దీనివల్ల దేశ ప్రధాన వనరులన్నీ సైన్యాధిపతుల చేతులలోకి వెళ్లాయి. లిబియాలో సైనిక పాలన అభివృద్ధి, సంక్షేమ కార్యక్రమాలకు దారితీసింది. ఇందుకు విరుద్ధంగా బర్మాలో ఎటువంటి అభివృద్ధి జరగలేదు, పేద దేశంగానే ఉండిపోయింది. రైతాంగం తమ పిల్లలను సైన్యానికి అమ్ముకోవలసి వచ్చేది. పేద ప్రజలు బానిసలమాదిరి గనులలో పనిచేయవలసి వచ్చేది. బర్మాని పాలించిన సైన్యాధిపతులు మానవ హక్కులను ఉల్లంఘించారని, పౌరులను బలవంతంగా స్థానచలనానికి గురి చేశారని, పిల్లలతోసహా ప్రజలతో బలవంతంగా వెట్టిచాకిరి చేయించుకున్నారని అనేక తీవ్ర ఆరోపణలను ఎదుర్కొన్నారు.

సైనిక పాలనకు వ్యతిరేకంగా జరిగిన ప్రదర్శనలలో విద్యార్థులు ప్రముఖపాత్ర పోషించారు. అయితే ఇటువంటి అన్ని నిరసనలను సైన్యం అణచివేసింది. 1988లో సైనిక పాలనకు వ్యతిరేకంగా జరిగిన పెద్ద నిరసనను వేలాదిమంది ప్రజలను చంపి, క్రూరంగా అణచివేశారు. ఎన్నికలు నిర్వహిస్తామన్న వాగ్దానంతో ఆ తరవాత సంవత్సరంలో కొత్త సైనిక సంఘం అధికారాన్ని చేజిక్కించుకుంది. ఈ సమయంలోనే బర్మాలో సంస్కరణల కోసం ఆంగ్‌సాన్ సూకి పోరాటం మొదలుపెట్టింది. బర్మాలో ప్రజాస్వామ్యం నెలకొల్పటానికి జరుగుతున్న పోరాటాలు, నిరసనలకు ఆనాటినుంచి సూకి కేంద్రబిందువుగా ఉంది.

1990లో పాలకులు ఎన్నికలు ప్రకటించారు. సూకి జైలులో ఉండగానే, ఆమె నాయకత్వం వహించిన జాతీయ ప్రజాస్వామ్య కూటమి (నేషనల్ లీగ్ ఫర్ డెమొక్రసి – ఎన్ఎల్‌డి) అన్న ఒక కొత్త పార్టీ ఈ ఎన్నికలలో అధిక శాతం (80%) సీట్లు పొందింది. అయితే సూకిని విడుదల చేయటానికిగాని, అధికారాన్ని అప్పగించటానికిగానీ సైన్యం సిద్ధంగా లేదు. ఆమెను గృహ నిర్బంధంలో కొనసాగించారు. ప్రజలతో కలవటానికి వీలు లేకుండా సూకిని ఆమె ఇంట్లోనే బందీగా ఉంచారు. భర్త అంత్యక్రియలలో పాల్గొనటానికి, తన ఇద్దరు కొడుకులను కలవటానికి కూడా ఆమెకు అనుమతి ఇవ్వలేదు.

ఆంగ్ సాన్ సూకి: ప్రజాస్వామ్యానికి మద్దతుగా మయన్మార్‌లోని గోడపత్రిక

ఆర్థిక దిగ్బంధం ద్వారా కూడా అంతర్జాతీయంగా ఒత్తిడి పెడుతున్నారు. ఈ దిగ్బంధంలో బర్మాకి, ఇతర దేశాలకి మధ్య వాణిజ్యాన్ని నిషేధించారు. దీని వల్ల బర్మా ఆర్థిక పరిస్థితి దెబ్బతింటుంది. అంతిమంగా దీనివల్ల ఆ దేశ సాధారణ ప్రజలు ప్రభావితమైనప్పటికీ పాలకుల మీద వత్తిడి తీసుకురావటానికి 'ఆర్థిక దిగ్బంధాన్ని' ఉపయోగిస్తున్నారు. పౌరహక్కులు విస్తరింపచేయాలని, ప్రజాస్వామిక ప్రభుత్వాన్ని నెలకొల్పాలని చాలా ఏళ్ల నుండి సైనిక ప్రభుత్వంపై ప్రపంచ దేశాల వత్తిడి పెరగసాగింది.

బర్మాలో మార్పు

అయితే 2008 నుంచి దేశంలో పలు మార్పులు చోటు చేసుకున్నాయి. ప్రజాస్వామ్యాన్ని నెలకొల్పటానికి ప్రజల అభిప్రాయ సేకరణ (రెఫరెండం) నిర్వహించారు. దేశం పేరుని 'ప్రజాస్వామిక గణతంత్రం'గా మార్చారు. కానీ ఇప్పటికీ ప్రభుత్వం కొంతవరకు ఎన్నికలద్వారా, కొంతవరకు సైన్యం నియమించిన వ్యక్తుల ద్వారా ఏర్పడుతోంది. ఐక్యరాజ్యసమితి పరిశీలనలో 2010లో ఎన్నికలు జరిగాయి. అయితే సూకిని ఈ ఎన్నికలలో పాల్గొనకుండా నిషేధించారు. ఎన్నికలు అయిన తరవాత గృహ నిర్బంధం నుంచి ఆమెను విడుదల చేశారు. ఈ ఎన్నికలలో పాల్గొనటానికి ఆమె పార్టీ తిరస్కరించింది. ఫలితంగా సైన్యం మద్దతు ఉన్న కేంద్ర సంఘీభావ, అభివృద్ధి పార్టీ (యూనియన్ సాలిడారిటీ అండ్ డెవలప్‌మెంట్ పార్టీ) అధిక శాతం సీట్లను గెలుచుకుంది. ఎన్నికలలో అక్రమాలు చోటు చేసుకున్నాయన్న ఆరోపణలు వచ్చాయి. సైనిక ప్రభుత్వాన్ని రద్దుపరిచి థేన్ సెయిన్ దేశ అధ్యక్షుడు అయ్యాడు. అయినప్పటికీ సైనిక నియంత్రణ కొనసాగుతూనే ఉంది.

©SCERT not to be republished

2011లో పార్లమెంటుకి ఖాళీ అయిన 45 సీట్లకు ఎన్నికలు జరిగినప్పుడు సూకి పార్టీ అయిన ఎన్ఎల్‌డి 43 స్థానాలను గెలుచుకుంది. సూకిని విడుదల చేయటం, ఎన్నికలలో ఎన్ఎల్‌డి విజయవంతంగా పాల్గొనటం బర్మాలో ప్రజాస్వామికానికి ఆరంభంగా పరిగణిస్తున్నారు.

లిబియాలాగా బర్మా కథ ఇంకా పూర్తికాలేదు. దేశం ప్రజాస్వామికంగా మారుతుందని, భవిష్యత్తులో పలు పార్టీలు పోటీ చేసేలా ఎన్నికలు నిర్వహిస్తారని ఆశిస్తున్నారు.

నోబెల్ బహుమతి స్వీకారం

1991లో సూకికి నోబెల్ బహుమతి లభించింది. అప్పుడు ఆమె ఇంకా గృహ నిర్బంధంలో ఉంది. ఆమె తరఫున బహుమతి తీసుకున్న ఆమె కొడుకు స్వీకార ఉపన్యాసం చేశాడు. అందులోని కొన్ని భాగాలను చదువుదాం:

"…. శాంతి నోబెల్ బహుమతిని తన పేరుమీద కాకుండా బర్మా ప్రజలందరి పేరుమీద అంగీకరిస్తున్నట్లు ఆమె చెప్పింది.

ఈ బహుమతి దేశ ప్రజలది, బర్మాలో శాంతి, స్వాతంత్ర్యం, ప్రజాస్వామ్యం కోసం జరుగుతున్న సుదీర్ఘ పోరాటంలో అంతిమ విజయం కూడా వాళ్లదే అవుతుంది.

వ్యక్తిగత త్యాగాలు, అంకిత భావాల ద్వారా బర్మా ప్రజల దీనావస్థ గుర్తింపబడేలా ఆమె చేసింది: పట్టణాలు, పల్లెల్లో పేదరికంలో మగ్గుతున్న దిక్కుమొక్కు లేని ప్రజలు, వేధింపబడి, చిత్రహింసలకు గురి చేయబడి కారాగారాల్లో మగ్గుతున్న ప్రజలు; అడవులకు పారిపోయి మలేరియాతో చనిపోతున్న బర్మా ఆశాకిరణాలైన యువత; హింసకి, అవమానాలకి గురిచేయబడిన బౌద్ధ సన్యాసులకు ఆమె ప్రతీకగా నిలబడింది."

ఆంగ్ సాన్ సూకి (వేరే సందర్భంలో) ఇలా అంది: "ప్రపంచ ప్రజలలో స్వేచ్ఛాయుత, సమాన సభ్యులుగా సమగ్ర, అర్థవంతమైన జీవనం కోసం బర్మా ప్రజలు ప్రజాస్వామ్యం కోసం పోరాడుతున్నారు. మానవ స్వభావంలోని లోపాలను వారి ఆత్మ అధిగమించటానికి చేస్తున్న నిరంతర మానవ ప్రయత్నంలో ఈ ఉద్యమం ఒక భాగం."

- స్వాతంత్ర్యం తరవాత బర్మాలో ప్రజాస్వామ్యం ఎందుకు నిలదొక్కుకోలేకపోయింది?
- స్వాతంత్ర్యం తరవాత లిబియాలో ప్రజాస్వామ్యం ఎందుకు నిలదొక్కుకోలేక పోయింది?
- లిబియా, బర్మాలలో స్వాతంత్ర్యం తీసుకు రావటంలో విద్యార్థులు, యువత ప్రముఖ పాత్ర ఏవిధంగా పోషించారు?
- నాయకత్వం; పోరాట స్వరూపం; మార్పు ప్రక్రియ – అంశాలను దృష్టిలో పెట్టుకొని లిబియా, బర్మాలలో ప్రజాస్వామ్యానికై జరిగిన పోరాటాన్ని పోల్చండి.
- ఈ కింది అంశాలను దృష్టిలో పెట్టుకొని లిబియా, బర్మాలలో ప్రజాస్వామ్యానికై జరిగిన పోరాటాన్ని పోల్చి చూడండి.

– నాయకత్వం; పోరాట స్వరూపం; మార్పు ప్రక్రియ

- రెండు దేశాల వివరణలలో రాజకీయ పార్టీలు, ఓటింగుకి సంబంధించిన వాక్యాలను గుర్తించండి.
- 2012 సంవత్సరంలో లిబియా, బర్మాలలో వచ్చిన మార్పులను రాయండి.

© SCERT not to be republished

ప్రజాస్వామ్యం, నియంతృత్వాలలోని కొన్ని అంశాలు

ఇటీవల కాలంలో ప్రజాస్వామ్యం కోసం జరిగిన రెండు పోరాటాల గురించి మీరు చదివారు. ఈ రెండు దేశాలలో చాలా తేడాలు ఉన్నప్పటికీ అక్కడి ప్రజలు చాలావరకు ఒకేరకంగా ఉండే ప్రభుత్వ రూపాన్ని కోరుకున్నారు.

గఢాఫి అతడి ఆర్‌సిసి ప్రజలందరి మౌలిక అవసరాలుతీరే సంక్షేమ రాజ్యం కోసం కృషి చేశారు. విద్య, ఉద్యోగాల ద్వారా తమ జీవితాలను మెరుగుపరుచుకునే అవకాశం ప్రజలందరికి ఉన్నది. అదే విధంగా బర్మా సైన్యం కొన్ని సంస్కరణలు, సంక్షేమ చర్యలతో మొదలుపెట్టింది. ఆ తరవాత సైన్యం ఆధిపత్యాన్ని, నియంత్రణను పెంచుకోటానికి మాత్రమే కృషి చేసింది. వనరులను సైన్యం కొల్లగొట్టసాగింది, ప్రజలు తీవ్ర పేదరికంలోకి నెట్టబడ్డారు. అయితే రెండు దేశాలను సైన్యం నుంచి ప్రధాన మద్దతు పొందిన వ్యక్తులు పాలించారు. స్వేచ్ఛాయుత ఎన్నికలకు, రాజకీయ పార్టీల కార్యకలాపాలకు వాళ్లు అవకాశం ఇవ్వలేదు. ఎన్నికైన ప్రతినిధులను ప్రభుత్వం ఏర్పాటు చెయ్యనివ్వలేదు. భావప్రకటన స్వేచ్ఛ, సంఘాలుగా ఏర్పడే స్వేచ్ఛ, ప్రభుత్వానికి వ్యతిరేకంగా నిరసనలు చేసే స్వేచ్ఛ రెండు దేశాలూ ఇవ్వలేదు.

స్వేచ్ఛగా, భయంలేని వాతావరణంలో జరిగిన ఎన్నికల ద్వారా ఏర్పడే ప్రభుత్వాన్ని రెండు దేశాల ప్రజలు కోరుకున్నారు. రెండు దేశాల ప్రజలు తమ భావాలను ప్రకటించే స్వేచ్ఛను కోరుకున్నారు, సంఘంగా ఏర్పడే స్వేచ్ఛను, తమకు తప్పుగా అనిపించిన దానికి నిరసన తెలియచేసే హక్కును కోరుకున్నారు. రెండు దేశాల ప్రజలు పలు రాజకీయ పార్టీలు స్వేచ్ఛగా మనగలిగే వ్యవస్థను కోరుకున్నారు.

బర్మా తన ప్రస్థానాన్ని ప్రజాస్వామిక దేశంగా మొదలుపెట్టి సైనికపాలనలోకి మారితే లిబియా రాచరికాన్ని వదిలించుకుని సైనికపాలనతో అంతం అయ్యింది. అయితే, రెండు దేశాలలోనూ ప్రజాస్వామ్యం విలసిల్లటానికి అనువైన పరిస్థితులు లేవు – రాజకీయంగా, జాతులపరంగా రెండు దేశాలు తీవ్ర విభజనకు లోనయ్యి అందరినీ కలుపుకునే రాజకీయ ఒప్పందానికి రావటం కష్టతరమయ్యింది.

ప్రజాస్వామ్య ప్రగతి

17వ శతాబ్దంలో ఇంగ్లాండులో ఆధునిక ప్రజాస్వామ్యానికి బీజం పడిన తరవాత ప్రపంచవ్యాప్తంగా ప్రజాస్వామిక ఆదర్శాలకు అనుగుణంగా క్రమంగా రాజకీయ వ్యవస్థలు మార్పు చెందుతున్నాయి. భూస్వామ్యం, రాచరికాలకు వ్యతిరేకంగా పుట్టుకతో, దైవదత్త పాలనకు వ్యతిరేకంగా పోరాడిన కొత్త సామాజికవర్గాలు ఒక కొత్త సామాజిక వ్యవస్థను ఏర్పచటంలో మొదట్లో ప్రజాస్వామ్యం దోహదపడింది. ఈ మార్పు తీసుకురావటానికి 18, 19వ శతాబ్దాలలో యూరపు, అమెరికాలు పెను విప్లవాలకు లోనయ్యాయి.

పారిశ్రామికీకరణ, వలసవాదాలు ప్రపంచవ్యాప్తంగా ప్రజాస్వామ్య భావనకు అనుకూలించే పరిస్థితులను కల్పించాయి. పలు దేశాలలో ప్రజాస్వామ్య భావనలతో స్ఫూర్తిని పొందిన విద్యావంతులైన మధ్యతరగతి ఏర్పడింది. ప్రతి దేశానికి ప్రత్యేక సామాజిక వ్యవస్థ, భిన్న సమస్యలు ఉన్నప్పటికీ వాటిని న్యాయంగా పరిష్కరించుకునే చట్రాన్ని ప్రజాస్వామ్యం కల్పిస్తుందనిపించింది. తన అవసరాలకు తగిన విధంగా ప్రజాస్వామిక నమూనాని తయారు చేసుకోటానికి ప్రతీ దేశమూ పూనుకుంది.

20వ శతాబ్దంలో ఆసియా, ఆఫ్రికాలలో స్వతంత్ర దేశాలను నిర్మించుకోటానికి వలసపాలనకు వ్యతిరేక పోరాటాలలో ప్రజాస్వామ్యం ఒక నినాదంగా మారింది. భారతదేశం, శ్రీలంక, దక్షిణ ఆఫ్రికా వంటివి ఈ ప్రక్రియలకు ఉదాహరణ. చాలా దేశాలు స్వాతంత్ర్యం పొంది, సుస్థిర ప్రజాస్వామ్యాలను

ఏర్పరచుకోవటంలో సఫలమయ్యాయి. అయితే, కొన్ని దేశాలు (ఉదా: బర్మా లేదా పాకిస్తాన్) ఈ ప్రయత్నంలో విఫలమయ్యాయి. కొన్ని దేశాలలో సైనిక నియంతృత్వాలు ఏర్పడ్డాయి. పాకిస్తాన్ వంటి దేశాలలో సైనిక నియంతృత్వం, ప్రజాస్వామిక పాలన ఒకదాని తరవాత ఒకటి ఆవృతమౌతున్నాయి. సైనిక నియంతృత్వం ఉన్న దేశాలలో ప్రజాస్వామ్యాన్ని నెలకొల్పటానికి ప్రజలు ఉద్యమాలు చేపడుతున్నారు. ఉదాహరణకు లిబియా, బర్మాల దేశాలలో ఇటువంటి మార్పులు ప్రారంభమయ్యాయి.

20వ శతాబ్దంలో 'కమ్యూనిస్టు' వ్యవస్థ అనే మరొక రాజకీయ వ్యవస్థ కూడా ఏర్పడింది. ఇంగ్లాండులో మాదిరి పార్లమెంటరీ ప్రజాస్వామ్యం దేశాన్ని నియంత్రించటంలో ధనిక పెట్టుబడిదారీలకు మాత్రమే ఉపయోగపడుతుందని, పేద శ్రామిక ప్రజల నిజమైన ప్రయోజనాలకు అది ప్రాతినిధ్యం వహించలేదని కమ్యూనిస్టులు విశ్వసించారు. 'శ్రామికవర్గ నియంతృత్వాన్ని' ఏర్పాటు చేయటం ద్వారా మాత్రమే కార్మికుల ప్రయోజనాలను కాపాడగలమని వాళ్లు నమ్మారు. ధనిక, శక్తిమంతులైన భూస్వాములు, పెట్టుబడిదారీలు తమ విధానాలను కొనసాగనివ్వకుండా చేయటానికి ఈ నియంతృత్వం అవసరమని వాళ్లు భావించారు. ఇటువంటి రాజకీయవ్యవస్థలు 1917 తరవాత యూనియన్ ఆఫ్ సోవియట్ సోషలిస్టు రిపబ్లిక్-యుఎస్ఎస్ఆర్ (రష్యా లేదా సోవియట్ యూనియన్)లోనూ, 1945లో తూర్పుయూరపులోనూ, 1949లో చైనాలో, 1960ల తరవాత వియత్నాం, క్యూబా దేశాలలో ఏర్పడ్డాయి. ఈ దేశాలు 'సోషలిస్టు' ఆర్థిక విధానాలు అనుసరించాయి – భూములు, కర్మాగారాలు అన్నీ ప్రభుత్వ అధీనంలో ఉంటాయి, అందరికీ విద్య, ఆరోగ్యం, ఉపాధి అందించారు, ఒక మేరకు సమానత్వాన్ని సాధించారు.

అయితే ఈ దేశాలు పలు పార్టీల ఎన్నికలకు అవకాశం ఇవ్వలేదు. సాధారణంగా అనేక దశాబ్దాలపాటు ఒకే పార్టీ దేశాన్ని పాలించింది. పత్రికలు ప్రభుత్వ అధీనంలో ఉండేవి. ప్రభుత్వ విధానాలను వ్యతిరేకించే సంఘాలను స్వేచ్ఛగా ఏర్పడనివ్వలేదు. క్లుప్తంగా చెప్పాలంటే ప్రభుత్వ విధానాల బహిరంగ విమర్శను, ప్రభుత్వాన్ని మార్చే ప్రయత్నాలను అనుమతించలేదు. పేద ప్రజల ప్రయోజనాలకోసం, పేదల నిజమైన ప్రజాస్వామ్యం కోసం పనిచేస్తున్నామని అవి చెప్పినప్పటికీ అంతిమంగా అవి ప్రజల స్వేచ్ఛను అణచివేశాయి. అమెరికాలాంటి పాశ్చాత్య దేశాల మాదిరి స్వేచ్ఛ, ప్రజాస్వామ్యాలను ప్రజలు కోరుకోవటంతో 1991లో సోవియట్ రష్యా విచ్ఛిన్నమయ్యింది. సోవియట్ యూనియన్‌లో భాగంగా ఉన్న రష్యా యుక్రేన్, ఎస్తోనియా, తూర్పుయూరపు దేశాలైన పోలాండ్, హంగరీ వంటి దేశాలలో కమ్యూనిస్టు పాలనకు తెర దించి పార్లమెంటరీ ప్రజాస్వామ్యాలను నెలకొల్పారు. అయితే ఈ మార్పులు అంత తేలికగా జరగలేదు, కొన్ని దేశాలు సైనిక నియంతృత్వంలోకి వెళ్లాయి, కొన్ని జాతుల కలహాలతో అల్లకల్లోలమయ్యాయి.

దేశాలు ఎదుర్కొనే సంక్లిష్ట సమస్యలలో కొన్నింటిని పరిష్కరించటానికి ప్రజలందరి స్వేచ్ఛను, హక్కులను గౌరవించే ప్రజాస్వామ్యమే సరైన మార్గమని అందరికీ స్పష్టమవుతోంది. అత్యంత పేద ప్రజలు, బలహీన వర్గాలు కూడా తమ గొంతుక వినిపించి ప్రభుత్వ విధానాలను ప్రభావితం చేయగల, అందరికీ న్యాయం, శాంతిని అందించగల నూతన ప్రజాస్వామిక విధానాన్ని రూపొందించటానికి ప్రపంచ వ్యాప్తంగా ప్రయత్నం జరుగుతోంది.

కీలక పదాలు

1. సంచార పశు పోషకులు
2. పట్టణీకరణ
3. రాజకీయ అవినీతి
4. గృహ నిర్బంధం
5. నియంతృత్వం
6. రాచరికం
7. భూస్వామ్యం

© SCERT not to be republished

మీ అభ్యసనాన్ని మెరుగుపరచుకోండి

పటం 1: 1900–1950లో ప్రజాస్వామిక దేశాలు

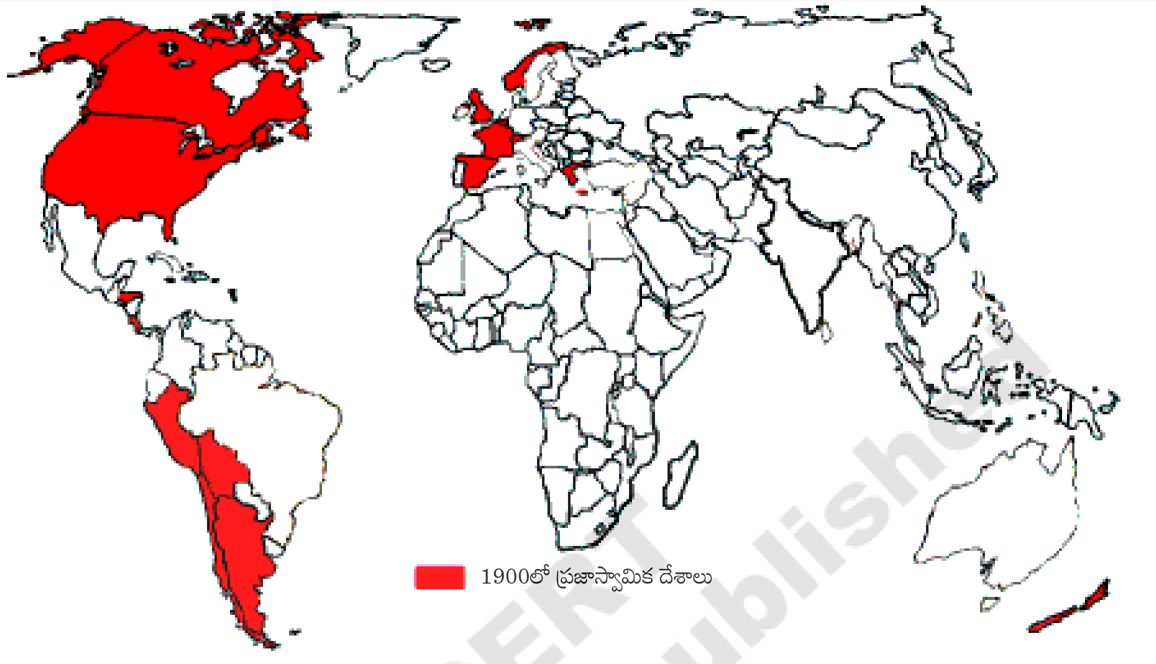

పటం 2: 2011లో ప్రజాస్వామిక దేశాలు

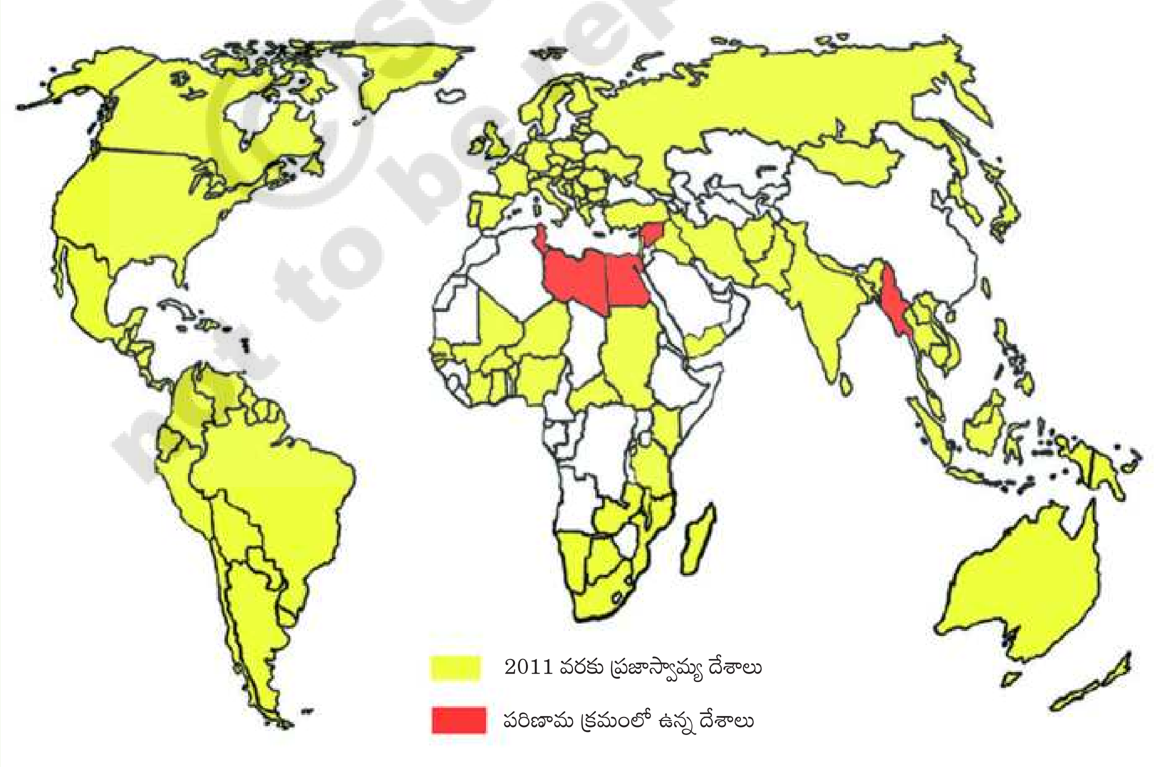

1. (అ) పై పటాల ఆధారంగా కింద ఇచ్చిన పట్టికలోని ఖండాలలో ప్రజాస్వామిక దేశాల పేర్లు రాయండి.

సంవత్సరం	ఆఫ్రికా	ఆసియా	యూరప్	దక్షిణ అమెరికా
1900				
2011				

(అ) 2011లో ప్రజాస్వామికంగా ఉన్న ఆఫ్రికా దేశాలను గుర్తించండి.

(ఆ) 2011లో ప్రజాస్వామికం లేని పెద్ద దేశాలను గుర్తించండి.

2. పటాలను అధ్యయనం చేసి కింది విషయాల గురించి ఆలోచించండి.

   (అ) పటాల ఆధారంగా 20వ శతాబ్దం ప్రజాస్వామ్య విస్తరణకు ముఖ్యమైన యుగంగా పేర్కొనవచ్చా?

   (ఆ) 20వ శతాబ్దంలో ప్రజాస్వామ్యం ప్రధానంగా ...., ... ఖండాలలో ఉండింది. ఇంకోవైపు ...., ... ఖండాలలో దాదాపుగా ప్రజాస్వామిక దేశాలు లేవు.

   (ఇ) ఈనాటికి కూడా ప్రజాస్వామిక ప్రభుత్వాలు లేని.............., ... వంటి కొన్ని ప్రాంతాలు ఉన్నాయి.

3. చాలా దేశాలు ఎన్నికలు నిర్వహిస్తూ తాము ప్రజాస్వామిక దేశాలమని పేర్కొంటాయి. ఈ ఎన్నికలు మయన్మార్, లిబియాలలో ఎలా జరిగాయి?

4. ప్రసార మాధ్యమాలను నియంత్రించటానికి పాలకులు ఎందుకు ప్రయత్నించేవాళ్లు? మీ ప్రాంతంలో ప్రసార మాధ్యమాలపై నియంత్రణ ఏవిధంగా ఉందో మీకు తెలుసా?

5. తమ దేశాలలోని ప్రజాస్వామ్యం కోసం జరిగిన పోరాటాలు, ఘటనల గురించి లిబియా, మయన్మార్‌కు చెందిన పౌరుల మధ్య సంభాషణను ఊహించి రాయండి.

6. ప్రజాస్వామ్యం పని చేయటంలో అక్షరాస్యత, అందరికి చదువు ఏవిధంగా దోహదం చేస్తాయి?

7. ప్రజాస్వామ్యం, నియంతృత్వాల మధ్య తేడాలు ఏమిటి?

8. మయన్మార్‌లో ప్రజాస్వామ్యానికై పోరాడటంలో ఆంగ్ సాన్ సూకి పాత్ర ఏమిటి?

9. ఈ అధ్యాయం చివరి పేరా చదివి కింది ప్రశ్నకు సమాధానమివ్వండి.

   నూతన ప్రజాస్వామ్యం ఎలా ఉంటుంది?

© SCERT not to be republished

ప్రాజెక్టు

వార్తాపత్రికలు చదివి లిబియా, ఈజిప్టు లేదా ఇతర దేశాలలో ప్రజాస్వామ్యం కోసం జరుగుతున్న ప్రయత్నాలపై వార్తలను కత్తిరించండి. వీటిని కాగితాలపై అంటించి తరగతిలో ప్రదర్శించండి.